

Fundația Civitas
pentru Societatea
Civilă Cluj

MODELE DE SISTEME DE CONSULTANȚĂ AGRICOLĂ

- O analiză transnațională -

Polonia
Olanda
Danemarca

Irlanda
Franța
SUA

Introducere

Această prezentare este sinteza unui raport mai amplu care evaluează **modul de organizare a sistemului de consultanță agricolă** în cinci țări europene (Polonia, Olanda, Danemarca, Irlanda și Franța), respectiv din Statele Unite ale Americii. Scopul raportului este de a identifica factorii ce au generat **performanța și caracterul integrat** al acestora. Factorii pot fi adaptați și utilizați pentru definirea unui model de intervenție la nivel național, în România.

Raportul a fost elaborat în cadrul proiectului **Activități de explorare și planificare a unui sistem de consultanță agricolă**, program finanțat printr-un grant acordat de Romanian-American Foundation, coordonat de către Fundația Civitas pentru Societatea Civilă Cluj, în parteneriat cu Centrul Român de Politici Europene, în perioada 1 ianuarie 2022 - 30 aprilie 2023.

Colectivul de autori:

Valentin-Ciprian Filip, Tudor Neamțu, Cristian Lupu, Andrei Cojoc (Acumen Manifesto SRL) - Modelele din UE

Alexandra Popa (Centrul Român de Politici Europene) - Modelul din SUA

Mariann Kinga Árkosi (Fundația Civitas pentru Societatea Civilă Cluj) - Coordonator proiect

Link de acces: [AICI](#).

Ce sunt sistemele de consultanță agricolă?

Sistemele de consultanță agricolă reprezintă totalitatea serviciilor suport pe care fermierii le accesează, atât din mediul privat cât și din cel de stat, pentru a optimiza activitatea fermei.

Beneficiari: fermierii, structuri asociative ale fermierilor, actori din lanțul valoric alimentar*, facilitatori*.

Prestatori: instituții publice relevante, universități, centre de cercetare, licee agricole, firme private, ONG-uri, furnizori de produse necesare activității agricole, persoane fizice, achizitori de produse agricole etc.

*indirect

Perspective asupra modelelor internaționale

STRUCTURA INSTITUȚIONALĂ

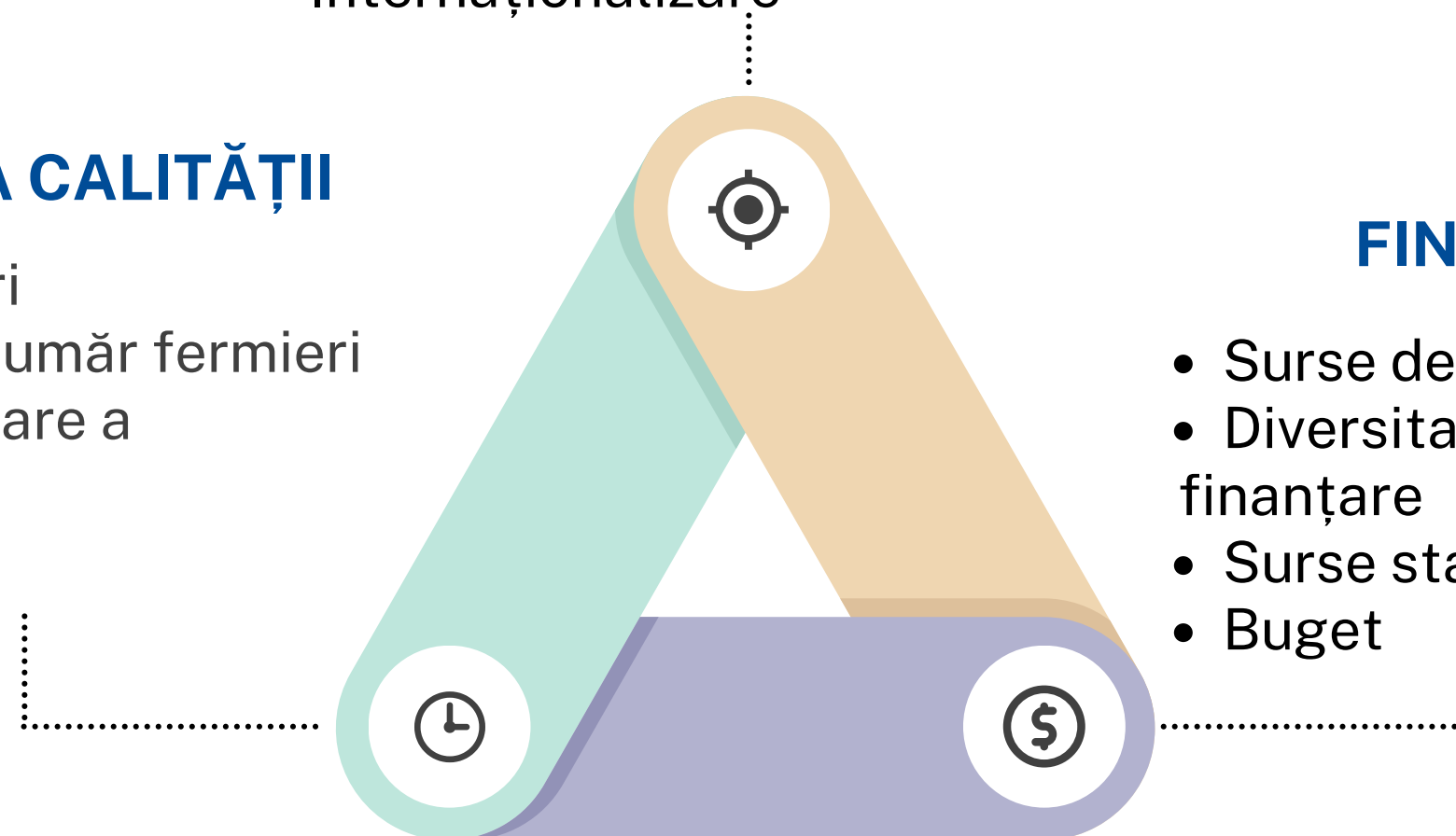
- Servicii/Activități
- Organizare teritorială
- Organigramă și raportare/ Număr de angajați
- Relația cu ministerul de resort
- Internaționalizare

ASIGURAREA CALITĂȚII

- Feedback de la fermieri
- Număr consultați per număr fermieri
- Sisteme de recompensare a performanței
- Concurența pe piață

FINANȚARE

- Surse de finanțare
- Diversitatea surselor de finanțare
- Surse stabile / surse instabile
- Buget

POLONIA

Centrul de Consultanță Agricolă (CDR)

Structură instituțională:

- 1 centru de coordonare aflat în subordinea MADR-P, 4 centre regionale, 16 centre executive;
- Aproximativ 200 de angajați / 8000 consultanți.

Finanțare:

- 80% finanțare publică - UE și finanțare de stat;
- 20% - servicii plătite de beneficiari + proiecte. (16.1 Horizon Europe, Erasmus+, 19.3, M1, M2).

Asigurarea calității:

- Certificarea + bonusarea performanței consultanților;
- Organizarea unei competiții și gale de premiere anuale a consultanților - evaluați de fermieri.

Concluzii:

- Sistem de stat, centralizat, modernizat;
- Focus pe competitivitate de piață, internaționalizare, creșterea capacității structurilor asociative ale fermierilor.

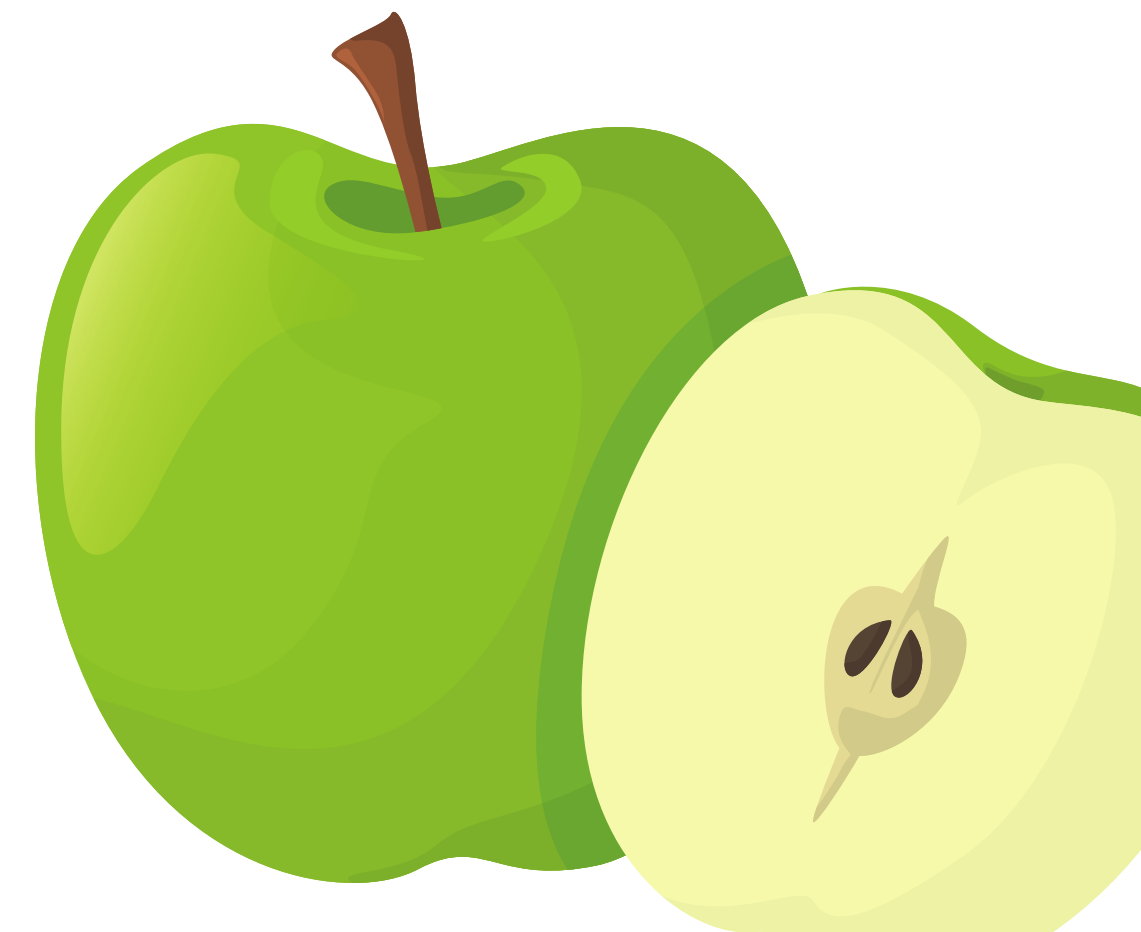
De unde sunt merele?*

Pe ce se bazează performanța sistemului polonez de consultanță agricolă?

- Planuri de consultanță personalizate (sectorial, pe dimensiune, pe specific zonal) pentru fermieri. Primul contact îl inițiază consultantul. Prima întâlnire are drept scop elaborarea acestui plan;
- Concentrarea pe inovare și demonstrații (16.1 / produse noi / servicii noi);
- Proiecte complementare (ferme demonstrative, educaționale, sociale);
- Cadru legal clar ce definește modul de organizare instituțional;
- Colaborarea inter-instituțională - Centrul de Consultanță - actori educaționali - actori activi în dezvoltare rurală (GAL-uri, ONG-uri etc.).

*Polonia este al treilea producător de mere din lume după China și SUA.

OLANDA

O abordare neo-liberală

Structură instituțională:

- Ministerul Agriculturii, Naturii și Calității Alimentelor oferă cadrul financiar pentru derularea activităților de consultanță;
- Principalii actori sunt cei privați: firme de consultanță (ex: DLV, Delphy), furnizori ai fermierilor, asocieri ale fermierilor.

Finanțare:

- Privată, plătită de beneficiari;
- Asigurată de stat prin sistemul voucherelor de consultanță;
- Bazată pe proiecte.

Asigurarea calității:

- Determinată de concurența de piață și competiția pe calitatea serviciilor;
- Cooperare și competiție (structuri în care beneficiarii au o influență).

Concluzii:

Investițiile în profesionalizarea fermierilor și integrarea în piață a sectorului agricol sunt constante; Concentrarea pe elaborarea și exportul de cunoștințe și modele are un efect pozitiv și în țară.

Olanda & Pactul Verde European

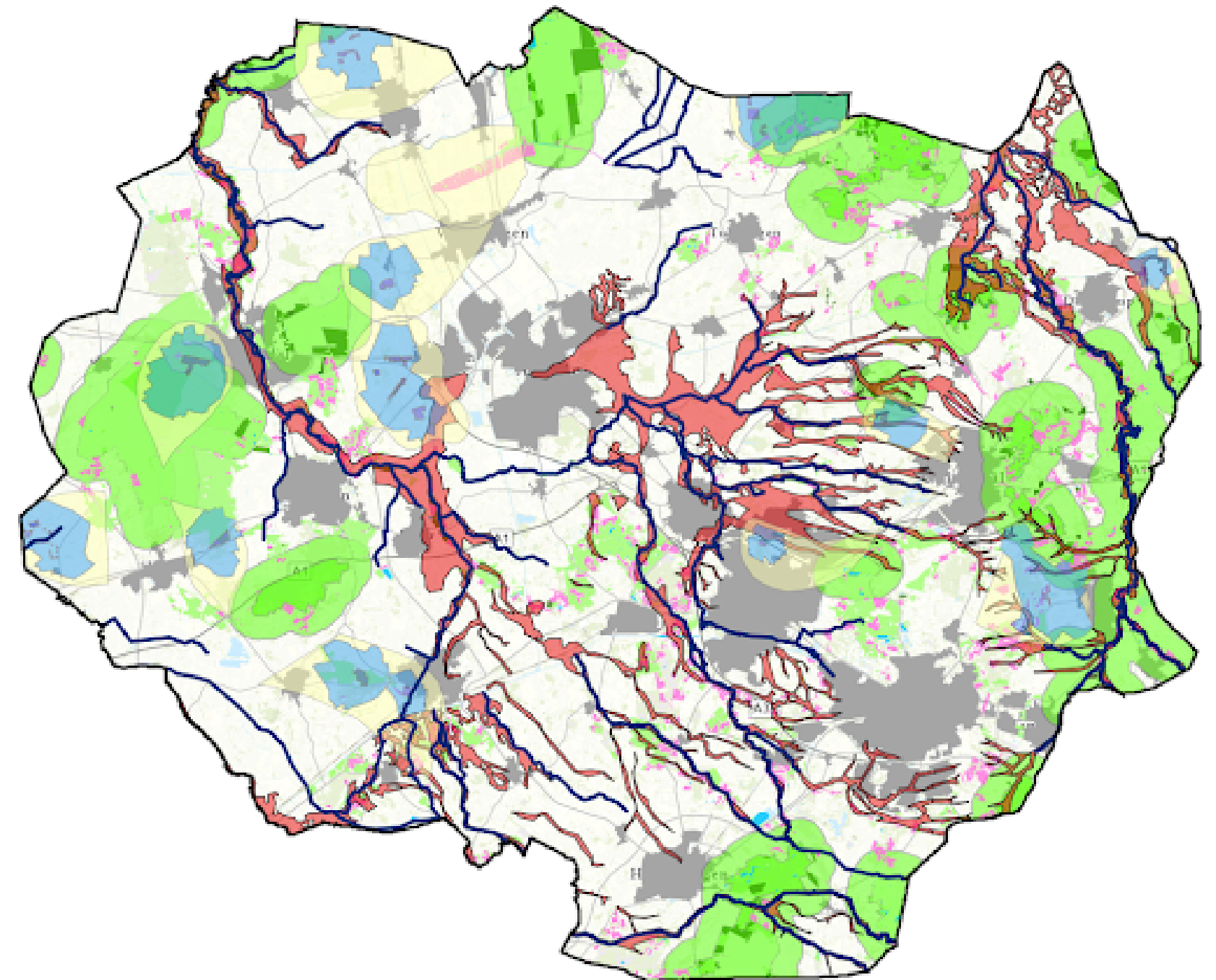

Ce ne spune evoluția legislației olandeze despre nevoile de consultanță din viitor? (Cazul asociației De Land Bouwers / Fermierii)

Contextul din provincia TWENTE

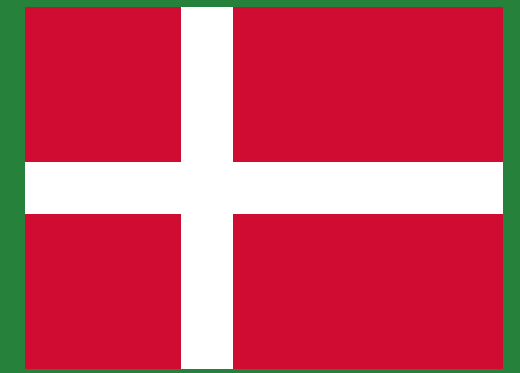
- Nitrogen (Azot) - zone afectate
- Natura 2000
- Directiva Apă
- Eroziunea solului
- Biodiversitate
- Restaurarea ecosistemelor
- Zone inundabile
- Forest strategy

**Reorganizare a fermelor pe principiile sustenabilității
= noi tipuri de competențe și mentalități.**

DANEMARCA

Sistem deținut și folosit de fermierii danezi.

Structură instituțională:

- Are la bază parteneriatul tradițional între institute de cercetare, companii furnizoare de inputuri, asociații și federații de fermieri și industrii inovatoare;
- Guvernanță privată - finanțare mixtă (DAAS - Danish Agricultural Advisory Service).

Finanțare:

- Sistemul este dominat de companii private (ex: SEGES Innovation) finanțate principal din plata serviciilor;
- Finanțări publice naționale și europene.

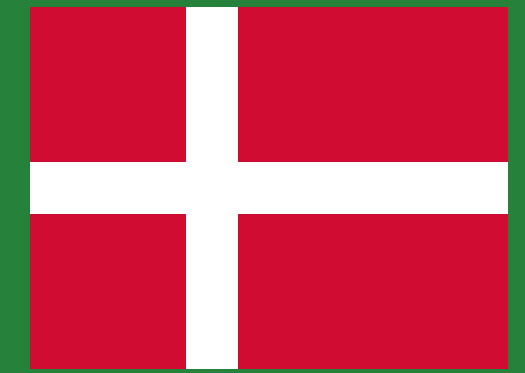
Asigurarea calității:

- Acoperire geografică - 29 de centre locale;
- Doar DAAS are 2400 de angajați (34.000 ferme);

Concluzii:

- Validarea pieței reprezintă confirmarea eficienței.

SEGES & Hygge*

În fiecare an, SEGES derulează aproximativ 250-300 de proiecte finanțate de fonduri naționale sau internaționale. În 2018, aproximativ 30 dintre aceste proiecte au fost proiecte internaționale ale UE, în principal Orizont 2020.

“
As much as needed as less as possible.
Choose the best, avoid the unnecessary.”

***Hygge** = confortabil, și agreabil, și liniștitor, și personalizat, și protectiv, și necomplicat, și împăciuitor.

IRLANDA

Poate să fie sistemul de stat de consultanță agricolă dinamic și eficient?

Structură instituțională:

- Teagasc, Autoritatea pentru Dezvoltare Agricolă și Alimentară (actor public);
- Teagasc este o organizație națională cu programe livrate prin 7 centre de cercetare, 7 colegii agricole și 52 de birouri locale.

Finanțare:

- Aproximativ 75% din bugetul anual al Teagasc provine din bugetul irlandez și finanțările UE, restul reprezentând veniturile proprii (costuri recuperate de la fermieri).

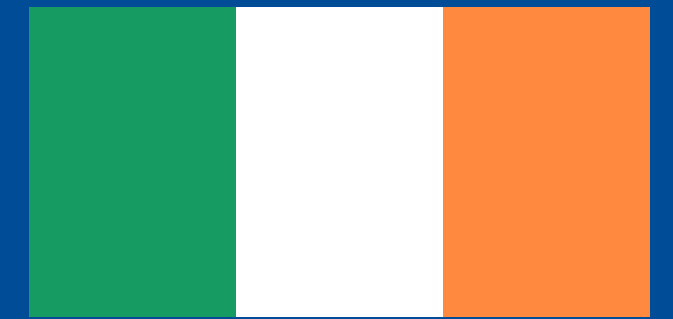
Asigurarea calității:

- 1.100 de persoane, 55 de locații din Irlanda, 137.000 de fermieri.

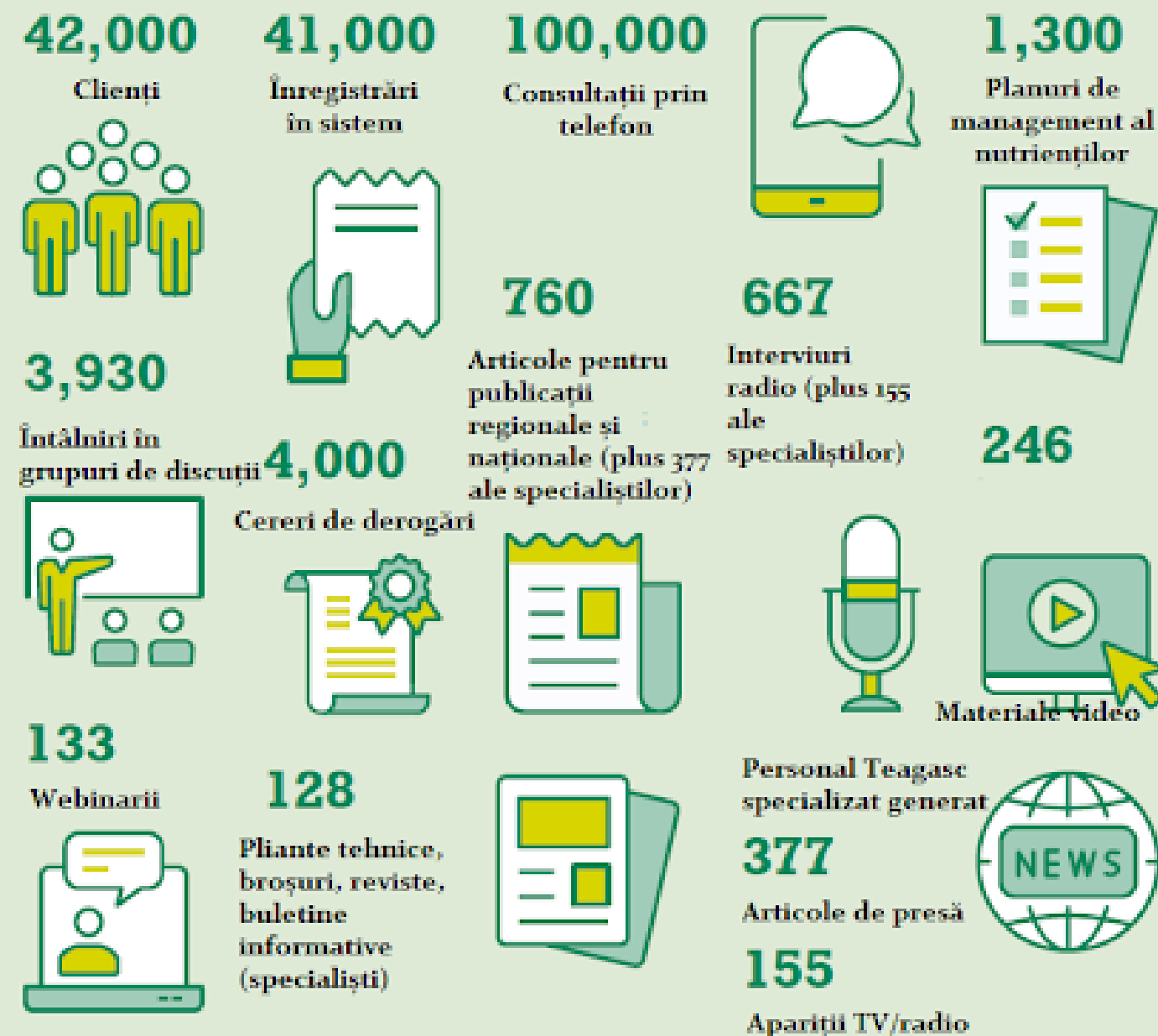
Concluzii:

Sistemele publice de CA pot să fie dinamice, integrate, eficiente și să favorizeze inovația.

Ce face Teagasc într-un an?

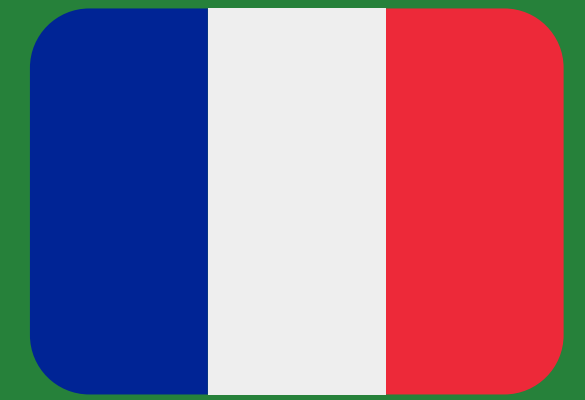

RAPORT asupra activităților de transfer de cunoștințe desfășurate de către consilierii regionali / specialiștii TEAGASC în 2021

FRANȚA

Structură instituțională:

- Sistem integrat în construcția instituțională de stat (camerele agricole);
- Sistemul educațional și de cercetare este prezent și relevant în agricultură.

Finanțare:

- Fonduri publice naționale și europene;
- Cotizații.

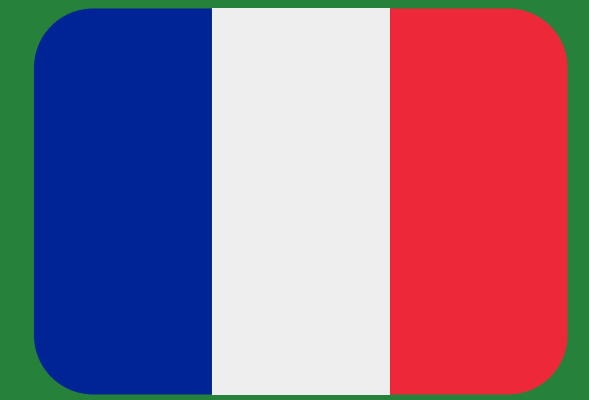
Asigurarea calității:

- Se asigură prin activitatea rețelelor și federațiilor constituite din fermieri și asociații ale fermierilor;
- Există o tranziție spre tarifare și eficiență.

Concluzii:

- Modelul francez de consultanță agricolă este unul din cele mai stabile și dependente de finanțările și politicile publice;
- A influențat numeroase modele ale camerelor agricole.

Sistemul de consultanță francez Statul sunt eu.

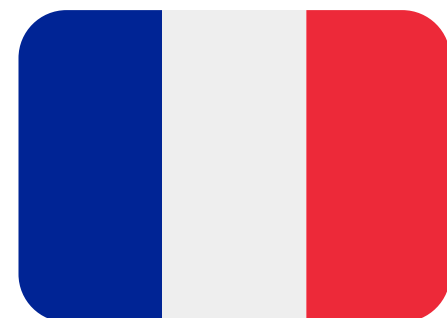

- **Legea 283/2010, Legea privind camerele pentru agricultură, silvicultură și dezvoltare rurală**

”Camerele agricole sunt instituții de **utilitate publică, nonprofit, cu personalitate juridică**, create în scopul de a **reprezenta, promova și ocroti interesele agriculturii, zootehniei și silviculturii**, cu toate ramurile lor, precum și de a **contribui prin toate mijloacele la sporirea producției** tuturor ramurilor agricole, zootehnice și silvice, denumite în continuare domenii ale agriculturii și conexe.”

- **Eligibili să fie aleși** - fermieri și/sau persoane provenind din asociații, patronate, sindicate, cooperative agricole, composesorate, instituții de învățământ agricol.
- **Atribuții ale CA:** documentații pentru gestiunea terenurilor, avizare lucrări, sprijin fermieri, asistență de specialitate, reprezentarea intereselor, asistență juridică, organizarea activității comerciale.
- **Nivel zonal, județean, regional și național.**

Printr-un nou proiect de lege din 2020 s-a dorit operaționalizarea CA (Proiect de Lege privind camerele pentru agricultură, piscicultură, silvicultură și dezvoltare rurală). Președintele a declarat legea neconstituțională.

SUA

Structură instituțională:

- Serviciile de consultanță agricolă în SUA se regăsesc, în mare parte, sub termenul-umbrelă de „extensie”, care denumește o formă de educație non-formală pentru fermieri și alți rezidenți ai comunităților rurale, precum și pentru persoanele care trăiesc în zonele urbane.

Finanțare:

- Surse de finanțare de la nivel de stat sau federal;
- Granturi, sponsorizări, donații;
- Plata serviciilor de către fermieri.

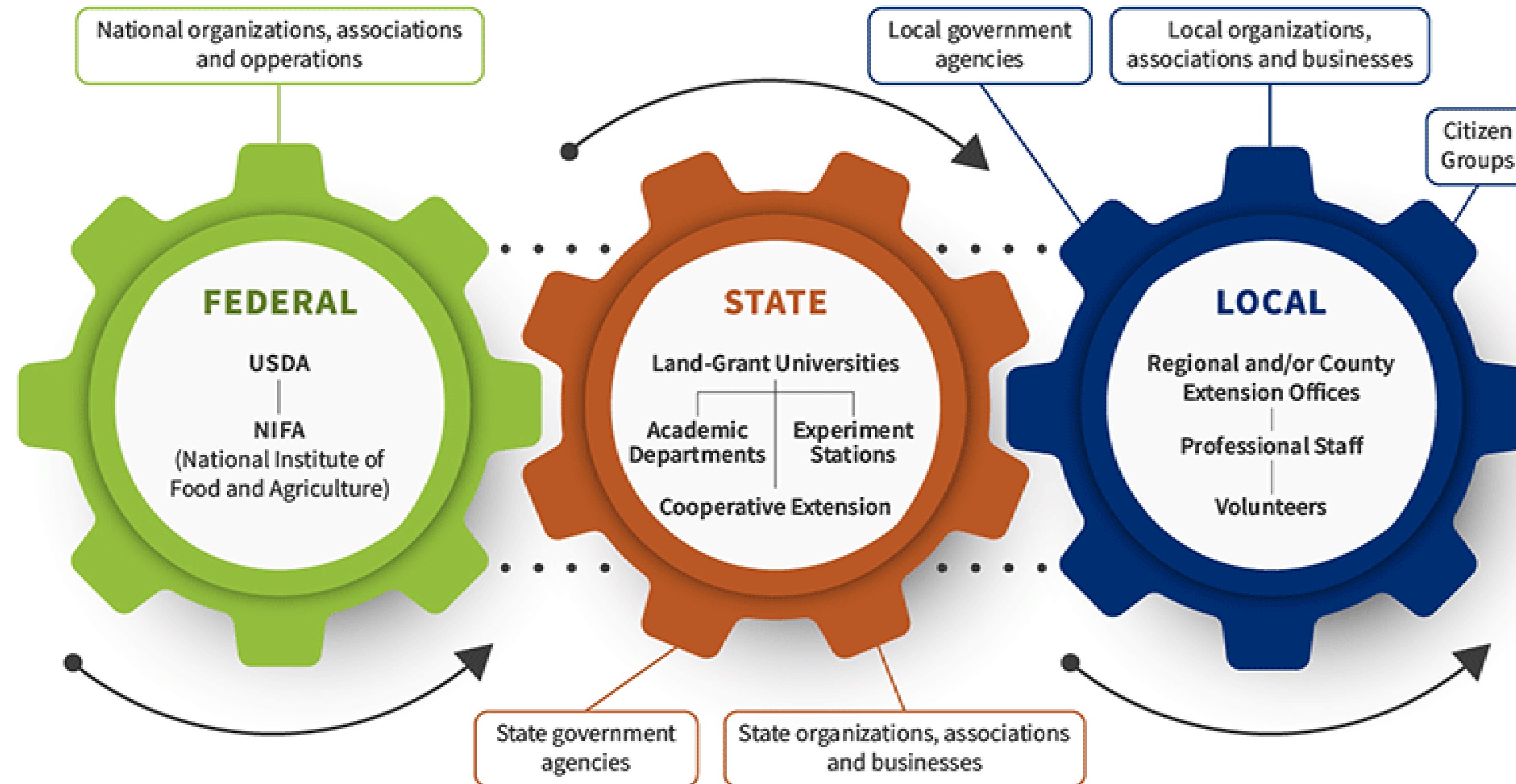
Asigurarea calității:

- Ex: Universitatea Minnesota are un buget anual de 77 milioane USD, 884 de angajați, 87 de birouri locale și 15 birouri regionale, care deservește aprox. 67.000 de ferme aflate pe un teritoriu comparabil cu cel al României.

Concluzii:

- Implicarea universităților oferă un beneficiu mutual.
(fermieri / unități de învățământ)

SUA - Serviciile Universităților Agricole

Concluzii: Ce putem prelua și adapta din aceste modele?

I. Structură instituțională:

- Arhitectura instituțională este direct influențată de **doctrinile politice dominante** - de la neoliberalism (Danemarca, Olanda) la intervenționism economic, până la cvasi-dirijism economic (Franța, Polonia);
  - În mod concret, în modelele de CA avem fie statul ce asigură cadrul legal și administrativ, fie statul care preia toate funcțiile - formare, consiliere etc.
- În statele unde există o **multitudine de actori** (fragmentare) și un **context favorabil competiției de piață**, precum cel din Olanda, relația între furnizori și fermieri este direct determinată de nevoile acestora (model demand-driven).

Concluzii: Ce putem prelua și adapta din aceste modele?

I. Structură instituțională:

- Arhitectura instituțională este direct influențată de **doctrinile politice dominante** - de la neoliberalism (Danemarca, Olanda) la intervenționism economic, până la cvasi-dirijism economic (Franța, Polonia);
  - În mod concret, în modelele de CA avem fie statul ce asigură cadrul legal și administrativ, fie statul care preia toate funcțiile - formare, consiliere etc.
- În statele unde există o **multitudine de actori** (fragmentare) și un **context favorabil competiției de piață**, precum cel din Olanda, relația între furnizori și fermieri este direct determinată de nevoile acestora (model demand-driven).

Concluzii: Ce putem prelua și adapta din aceste modele?

II. Finanțarea:

- Mixul de finanțare **public și privat** coexistă cu ponderi diferite pentru fiecare sursă.

- **Statul ca finanțator** este dominant în următoarele segmente:

- a) categorie de beneficiari - ferme mici și medii;
- b) categorie de servicii: informări și consilieri generale privind modificările legislative și teme privind inițierea în diferite activități agricole).

Caracterul dominant al statului ca finanțator este dat și de importanța sectorului agricol în economie (exemplul Poloniei).

- **Finanțarea din piață** este dominantă în următoarele segmente:

- a) categorie de beneficiari: ferme mari (+ 250.000 SO);
- b) categorie de servicii: specializări, perfecționări.

Concluzii: Ce putem prelua și adapta din aceste modele?

III. Asigurarea calității:

- **Modelele bazate pe concurența actorilor** (firme de consultanță, furnizori de materie primă) sunt direct condiționate de rezultatele generate clienților (de exemplu Olanda - DLV și De Heus);
- **Modelele mixte**, în care statul finanțează serviciile prestate de privați către fermieri (parțial Danemarca, Irlanda), relația directă dintre finanțator și beneficiar contribuie la asigurarea calității.
- **Modelele bazate în pondere majoritară pe finanțarea de stat** preiau o serie de instrumente specifice sectorului privat (de exemplu acordarea de prime consultanților performanți, cum este cazul Poloniei).

Recomandări

R1: În perspectiva elaborării unui model de intervenție este necesară segmentarea pieței și definirea instrumentelor educaționale și de consultanță, adaptate în funcție de categoriile rezultate.

Segmentarea poate pleca de la următoarele categorisiri:

- a) sectorul agricol, b) dimensiunea fermei, c) gradul de dezvoltare economică, d) gradul de maturitate de piață, e) nivelul educațional al personalului, f) gradul de integrarea a mai multor verigi specifice lanțului valoric - producție, procesare, valorificare;
- a) servicii generale de informare, b) servicii de inițiere, c) servicii de specializare și perfecționare.

Recomandări

R2: Va genera o mai mare adeziune a fermierilor acordarea de prioritate serviciilor bazate pe **nevoi de piață (demand-driven)** manifestate de fermieri (obținerea de autorizații, accesarea fondurilor publice, reducerea costurilor) față de cele condiționate prin **politicile publice** (climă, mediu, impact social, aplicarea standardelor GAEC - multe din acestea fiind **percepute ca forțate de stat - supply driven**).

- Ex: Analize de sol împreună cu analiză pe bugetul de cheltuieli privind fertilizarea solului *versus* prezentare GAEC 7 - Asolamentul - ca obligație pentru obținerea subvențiilor din măsurile de plăți directe.

R3: Feed-back-ul direct, implicarea activă, asumarea răspunderii asupra acțiunilor derulate sunt garantate de implicarea beneficiarilor în decizie și implementarea întregului proces. Implicarea structurilor asociative în acest proces este un element care poate asigura legitimitate și sustenabilitatea serviciilor.

Autori:

- Valentin-Ciprian Filip, Tudor Neamțu, Cristian Lupu, Andrei Cojoc (Acumen Manifesto SRL) - Modelele din UE
- Alexandra Popa (Centrul Român de Politici Europene) - Modelul din SUA
- Mariann Kinga Árkosi (Fundația Civitas pentru Societatea Civilă Cluj) - Coordonator proiect

Fundația Civitas pentru Societatea Civilă Cluj

CLUJ-NAPOCA

Str. Eremia Grigorescu, nr. 77
400304 Cluj-Napoca
Județul Cluj, România
tel. +40-264-590.55
office@civitas.ro

www.civitas.ro

www.facebook.com/fundatiacivitas

www.linkedin.com/company/civitas-foundation-for-civil-society/